

УДК 330.101

doi: 10.15330/apred.2.18.239-247

Котелевець Д.О.

ПРОБЛЕМА НАУКОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка Юрія Бугая
кафедра менеджменту, маркетингу та
публічного управління
Магнітогорський провулок, 3, м. Київ,
02000, Україна,
тел.: 044 353 47 07,
e-mail: d.kotelevets21@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-7778-6038

Анотація. Мета статті – конкретизація місця цифрової економіки в широкому термінологічному просторі. Для досягнення поставленої мети використано загально наукові та специфічні методи дослідження: метод контент-аналізу й монографічний метод – для вивчення наукових підходів до тлумачення різних типів та видів економічних систем; методи синтезу та систематизації – для узагальнення результатів дослідження дефініцій, сформульованих іноземними й українськими вченими; методи наукового абстрагування та аналізу – для виявлення схожих рис і відмінностей у наукових підходах. Дослідження тенденцій розвитку й особливостей цифрової економіки потребує першочергового визначення її сутності, а, відповідно, вивчення наявних наукових підходів до трактування. У статті проаналізовано деякі наукові підходи до трактування сутності інформаційного суспільства, інформаційної економіки, економіки знань, інноваційної економіки, а також виокремлено їхні основні характеристики. Проведене дослідження дозволило співвіднести поняття цифрової економіки з наведеними вище категоріями, показати їх взаємозалежність або підпорядкованість. Акцент у статті поставлено на визначенні синонімічних понять та термінів, що є пов'язаними між собою. Це дозволило виокремити цифрову економіку як повністю самостійну економічну категорію, що трактується як новий тип економічної системи, у межах якої процеси виробництва, обміну, розподілу та споживання базуються на сучасних інформаційних технологіях, а основні суб'єкти якої спроможні до генерації, трансферу та ефективного використання інформаційних ресурсів. Автор доходить висновку, що цифрова економіка – це такий тип економічної системи, що ґрунтується на інформації, базованій на знаннях і генерованій інтелектуальними ресурсами, а також визначається розвитком інноваційних інформаційних технологій, впровадження яких у діяльність господарюючих суб'єктів спричинює трансформацію їх бізнес-моделей, економічних процесів і каналів комунікації зі стейкхолдерами. Перспективами подальших досліджень визначено дослідження основних факторів розвитку цифрової економіки.

Ключові слова: цифрова економіка, інформаційне суспільство, інформаційна економіка, інноваційна економіка, економіка знань, інформаційні технології; інформація, знання; інтелектуальні ресурси.

Kotelevets D.O.

THE ISSUE OF SCIENTIFIC DEFINITION OF THE CONCEPT OF DIGITAL ECONOMY

International scientific and technical
IHE «Academician Yuriy Bugay International

Scientific and Technical University»
Department of Management,
Marketing and Public Administration
Magnitogorsky Lane, 3, Kyiv,
02000, Ukraine,
tel.: 044 353 47 07,
e-mail: d.kotelevets21@gmail.com,
ORCID ID: 0000-0001-7778-6038

Abstract. The purpose of the article is to identify the place of the digital economy in a broad terminological space. To achieve this goal, general scientific and specific research methods were used, namely: content analysis and monographic method - to study scientific approaches to the interpretation of different types of economic systems; methods of synthesis and systematization - to summarize the results of the study of definitions formulated by foreign and Ukrainian scientists; methods of scientific abstraction and analysis - to identify similarities and differences in scientific approaches to the interpretation of digital economies. The study of development trends and features of the digital economy requires a priority definition of its essence, and, accordingly, the study of existing scientific approaches to interpretation. The article analyzes some scientific approaches to the interpretation of the essence of the information society, information economy, knowledge economy, innovation economy, as well as highlights their main characteristics. The study allowed to correlate the concept of digital economy with the above categories, to show their interdependence or subordination. The emphasis of the article is put on the definition of synonymous concepts and terms that are interrelated. This allowed author to distinguish the digital economy as a completely independent economic category, interpreted as a new type of economic system, within which the processes of production, exchange, distribution and consumption are based on modern information technology, and its main actors are able to generate, transfer and use effectively information resources. Author concluded that digital economy is a type of economic system based on information generated by intellectual resources and knowledge, and determined by the development of innovative information technologies, the introduction of which into the activities of economic entities leads to the transformation of their business models, economic processes and channels of communication with stakeholders. Prospects for further research are the study of the main factors of development of the digital economy.

Keywords: digital economy, information society, information economy, innovative economy, knowledge-based economy, information technology, information, knowledge, intellectual resources.

Вступ. Динамічний розвиток глобальної економіки відбувається під впливом низки чинників, одним із найпотужніших серед яких є диджиталізація. Сучасні інформаційні технології трансформують діяльність економічних суб'єктів, змінюють способи їх комунікації з клієнтами та партнерами. Сьогодні можемо говорити про формування нового виду економічної системи – цифрової економіки. Дослідження тенденцій розвитку й особливостей такої економіки потребує першочергового визначення її сутності, а, відповідно, вивчення наявних наукових підходів до трактування. Крім цього, актуальним є виокремлення терміна «цифрова економіка» з усієї сукупності дефініцій необхідного чи аналогічного (синонімічного) змісту. Це обґрунтовує вибір теми цієї статті.

У наукових колах в обігу перебуває кілька категорій, що описують сучасний етап розвитку національних економік провідних країн світу. У переважній більшості відмінності в наявних дефініціях полягають у тому, які фактори чи передумови розвитку автори виокремлюють як визначальні. З огляду на високий інтерес учених до питань динаміки і трансформації сучасних економічних систем, у науковій літературі з'явилося чимало визначень, які потребують систематизації та критичного аналізу. Це дозволить усунути дублювання в дефініціях та чітко визначити сутність і головні риси цифрової економіки як самостійної економічної категорії.

З огляду на велику кількість дефініцій і поглядів різних учених щодо формулювання назви сучасної економічної системи («цифрова економіка», «інформаційне суспільство», «інформаційна економіка», «інноваційна економіка», «нова економіка», «інтернет-економіка», «інноваційна економіка», «диджитал-економіка» та ін.), постає необхідність їх розмежування і узгодження між собою.

Постановка завдання. Метою статті є конкретизація місця цифрової економіки в широкому термінологічному просторі. Для досягнення поставленої мети використано загально наукові та специфічні методи дослідження. Зокрема, метод контент-аналізу і монографічний метод – під час вивчення наявних наукових підходів до тлумачення різних типів та видів економічних систем; синтезу та систематизації – для узагальнення результатів дослідження дефініцій, сформульованих іноземними й українськими вченими; наукового абстрагування та аналізу – у разі виявлення схожих рис і відмінностей у наукових підходах.

Результати. Поняття цифрової економіки нерідко пов'язують із концепцією інформаційного суспільства. Однак ототожнювати ці категорії неправомірно, так само як і зводити розуміння цифрової економіки лише до рівня елементу інформаційного суспільства. Для обґрунтування такої нашої позиції наведемо кілька підходів та формулювань сутності інформаційного суспільства. Е. Тоффлер у своїх публікаціях [1-3] відзначив настання інформаційної революції, рушієм розвитку якої є знання. Д. Белл [4] інформаційне суспільство розглядав як нову назву постіндустріального суспільства; виникнення інформаційного суспільства вчений вбачав передусім у значному збільшенні чисельності зайнятих в інформаційній сфері. Економічні аспекти у вивченні інформаційного суспільства виділив Й. Масуда [5], назвавши головною галуззю економіки інтелектуальне виробництво, наголосивши на виключній ролі комп'ютерних і комунікаційних технологій у його розвитку. Джерелом багатства, за Й. Масуда, є національні інформаційні ресурси. Про входження людства в нову епоху, де інформація, знання та інформаційні технології відіграють вирішальну роль у розвитку, зазначали П. Дракер [6-7], М. Кастельс [8], Г. Шиллер [9], але у своїх публікаціях вони нерідко використовували дещо іншу термінологію (суспільство знань, нове суспільство, інформаційний капіталізм або ін.). Важливим вважаємо умовивід Ф. Уебстера [10], який полягав у тому, що аналіз інформаційного суспільства можливий лише на основі врахування економічного, технологічного, професійного, просторового, культурного аспектів його розвитку. Узагальнюючи підходи іноземних учених, можна виокремити еволюційний (поступальний, історичний, закономірний перехід) і революційний (стрімкий, кардинальний перехід) підходи до формування інформаційного суспільства.

Аналіз публікацій вітчизняних науковців дозволяє виокремити кілька підходів до визначення інформаційного суспільства: суспільство нового типу [11-12; 36], нова історична фаза розвитку цивілізацій [13], базоване на знаннях суспільство [37], суспільство з високорозвиненою інформаційною культурою [14]. Найбільш прийнятною і комплексною вважаємо дефініцію, сформульовану авторами статті [15]: «вид суспільства, у якому поступово зростає цінність інформації як важливого та незамінного ресурсу розвитку його всіх основних сфер, а саме соціальної, економічної, політичної та культурної компонентів, та у межах якого активно розвиваються технології оброблення, зберігання та передачі інформації між основними суб'єктами такого суспільства». Систематизуючи, основними ознаками інформаційного суспільства можемо визначити такі: зростання ролі інформації в соціально-економічному розвитку, активне впровадження інформаційних технологій у всі сфери життя людей, розширення доступу до інформаційних ресурсів, зростання попиту і пропозиції інформаційних продуктів, прискорення інформаційного обміну, розвиток глобального інформаційного простору. Підсумовуючи, наголошуємо, що, на нашу думку, поняття інформаційного

суспільства та цифрової економіки не є синонімічними; за своєю суттю категорія «інформаційне суспільство» є ширшою і може включати в себе цифрову економіку. Однак останнє не означає, що термін «цифрова економіка» варто інтегрувати у визначення інформаційного суспільства, оскільки це призведе до зниження ефективності та практичної цінності результатів релевантних досліджень. Отже, наполягаючи на самостійності терміна «цифрова економіка» та актуальності його обігу в науковому середовищі, перейдемо до визначення його особливостей для розмежування з іншими економічними категоріями.

Нині в наукових колах точаться суперечності щодо термінів «цифрова економіка» та «інформаційна економіка». Наш авторський підхід до розуміння сутності цифрової економіки було викладено в статті [16], для уникнення дублювання не наводитимемо повторно сформульовану дефініцію, а сконцентруємось на розгляді підходів до вивчення інформаційної економіки. Передусім варто відзначити, що трактування терміна «інформаційна економіка» наявне у Словнику Кембриджського університету [17], Словнику Оксфордського університету [18] та в українських словниках [19]. Автор даного поняття М. Порат розглядає його в нерозривному зв'язку з інформаційним суспільством, зокрема ставлячи його розвиток у залежність до динаміки розширення інформаційного сектору економіки [20]. У межах інформаційної економіки він виділив первинний (виробництво інформаційних продуктів для кінцевих споживачів) і вторинний (виготовлення товарів, що підлягатимуть подальшій обробці) інформаційний сектори.

Ф. Махлуп [21] інформаційну економіку визначив як такий тип економіки, при якому більшу частку валового внутрішнього продукту становлять види діяльності, пов'язані з виробництвом, обробкою, збереженням і передачею знань та інформації. В аналізованому контексті також слід навести погляди М. Кастельса, який вважав інформаційною такою економіку, у якій конкурентоспроможність суб'єктів залежить від їхньої здатності створювати, обробляти та ефективно використовувати у своїй роботі базовану на знаннях інформацію [8].

Для забезпечення повноти аналізу наведемо позиції деяких українських учених щодо сутності інформаційної економіки. Одразу зауважимо, що деякі вітчизняні науковці є більш схильними до використання терміну «економіка знань», яке наповнюють ознаками інформаційної економіки. А. Маслов інформаційну економіку трактує як «економіку, що утворилась на поєднанні і охоплює елементи традиційної, мережевої та економіки знань, і утворила свої особливі змістові елементи, засновані на інформації та знаннях» [22]. В. Плескач і Т. Затонацька цей термін розглядають як «електронну економічну діяльність, де переважає господарська діяльність у сфері інформаційних послуг, їх виробництва та обміну, де основними ресурсами є інформація та знання» [23]. Як бачимо, це визначення є близьким до думок Й. Масуда і Ф. Махлупа. О. Мельничук пропонує такий підхід до розуміння інформаційної економіки: це «інноваційний тип господарської діяльності, де основними ресурсами є інформація та знання, що забезпечують функціонування електронного бізнесу та надання електронних послуг державою за умов мінімізації витрат на пошук інформації» [24]. З аналізу наведених дефініцій випливає, що більшість вітчизняних учених базою інформаційної економіки визначають знання та інформацію. На підтвердження цієї тези наведемо ще думку О. Чалої, яка зазначала, що інформаційна економіка «включає створення та використання інформаційних ресурсів у структурованому інформаційному просторі, а також забезпечує можливості продукування інтелектуального капіталу та інновацій і тим самим впливає на економічні процеси та суспільно-економічні відносини» [25]. Подібної позиції дотримуються науковці у статті [15], акцентуючи насамперед увагу на трансформації

процесів виробництва, розподілу, обміну, споживання та основних сфер і галузей національної економіки під впливом інформаційних технологій. Погоджуючись із такою позицією, вважаємо за доречне доповнити її думкою Є. Ніколаєва. Він сформулював наступні дефініції: 1) «економічна система, де галузі, в яких створюється інтелектуальний продукт, посідають центральне місце та визначальним чином впливають на функціонування усіх інших галузей» (широке визначення); 2) «окремих сектор національної економіки, де створюється інтелектуальний продукт» (вужьке визначення) [26].

Отже, аналіз низки дефініцій поняття «інформаційна економіка» засвідчує, що в більшості випадків за своїм змістовним наповненням вони перекликаються із визначеннями цифрової [16; 27] і знаннєвої економіки. Відповідно, доходимо таких умовиводів: по-перше, поняття цифрової та інформаційної економіки за переважною більшістю аспектів є тотожними; по-друге, необхідно проаналізувати наукові підходи до трактування сутності знаннєвої економіки (економіки знань, економіки, заснованої на знаннях тощо – knowledge-based economy).

Досить стисле й узагальнене визначення економіки знань запропонував П. Дракер: «це такий тип економіки, в якому знання відіграють вирішальну роль» [7]. Визнаний український дослідник В. Геєць сформулював таку дефініцію: «це економіка, в якій домінуючим фактором є процеси накопичення та використання знань; спеціалізовані (наукові) знання, як і повсякденні, стають важливим ресурсом, який поряд із працею, капіталом і природними ресурсами забезпечує зростання й конкурентоспроможність економічної системи» [28]. Відома вітчизняна науковець Л. Федулова визначила економіку знань як економіку, що створює, поширює та використовує знання для забезпечення свого зростання та конкурентоспроможності [29]. Тобто головний акцент у наведених визначеннях зроблено на впливі знань на економічний розвиток та забезпечення конкурентоспроможності країн і суб'єктів господарювання зокрема.

Варто зазначити, що серед вітчизняних науковців є різні підходи до розуміння економіки знань. В. Білоцерківець і А. Ляшенко розглядають цю категорію як «етап розвитку «постіндустріальної економіки», за якого інтелект і знання людини, інформаційні й інші високі технології перетворюються у вирішальний фактор, який визначає тенденції виробничої та соціально-економічної трансформації суспільства» [30]. Іншого підходу дотримується Д. Саїнчук, визначаючи економіку знань як «суспільно-економічне явище, коли здатність до навчання стає ключовим фактором конкурентоспроможності індивіда, зростає попит на людський капітал, який формується через інвестиції в освіту» [31]. Попри відмінності в підходах і відсутність єдиної, погодженої дефініції в наукових публікаціях, більшість учених погоджується на думці, що основними складовими елементами економіки знань є якісна освіта, розвинена інноваційна інфраструктура, наукові розробки, економічні стимули, сучасні інформаційні технології, ефективна інноваційна система та ін. [32, с. 50].

Отже, категорії цифрової економіки та економіки знань не є синонімічними, оскільки містять відмінні риси різних видів економічних систем. Зокрема, цифровій економіці властива широка комп'ютеризація бізнес-процесів, активне збільшення обсягів інформаційних ресурсів, масштабна автоматизація виробництва, суттєве скорочення тривалості процесів збору, обробки, аналізу, інтерпретації та передачі інформації. Інтелект і знання здійснюють вирішальний вплив на розвиток цифрової економіки, оскільки лежать в основі інноваційних інформаційних технологій, забезпечують їх оновлення та ефективного використання в діяльності економічних суб'єктів. При економіці знань спостерігається зростання питомої ваги високотехнологічного сектору в національній економіці, стрімко зростає роль знань та інтелектуальних ресурсів у її розвитку, а також відбувається розширення наукомістких

галузей виробництва. Іншими словами, фундамент цифрової економіки становить інформація, базована на знаннях, та інноваційні інформаційні технології; а економіки знань – знання та наукомісткі виробництва.

Далі проаналізуємо деякі наукові підходи до розуміння інноваційної економіки. В. Делія визначив цю категорію як «продукт знаннєвого суспільства, при якому господарства, підприємства, галузі, країни світу розвиваються з допомогою генерації інноваторами інновацій, трансформованих з фундаментальних наук, для отримання надприбутків за рахунок присвоєння інтелектуальної ренти» [33]. В. Сизоненко пропонує визначення, за яким інноваційна економіка розглядається як така, що базується на знаннях, їх генерації, аналізі, обробці та використанні; знання розцінюється в якості «економічного багатства, інноваційного розвитку країн-продуцентів високотехнологічної продукції» [34]. Визнаючи високий рівень наведених вище підходів, вважаємо за доцільне їх поглиблення і деталізацію. Зокрема, Н. Краус наводить такі визначення: 1) «тип економіки з V і VI технологічним укладом виробництва на взаємопов'язаних інноваційних підприємствах, які зайняті продукуванням й комерціалізацією наукових знань і технологій в інноваційний продукт/послугу шляхом матеріалізації інноваційної ідеї в межах національних кордонів та взаємодія яких забезпечується комплексом інститутів економічного, соціального й правового характеру, що мають свої традиції, норми і правила»; 2) «як економіку результатом ефективного функціонування якої є інноваційний продукт/послуга та у якій суб'єкти господарювання й галузі розвиваються шляхом постійної генерації інноваторами інновацій, що трансформувалися з наукових і фундаментальних розробок, ідей з метою отримання надприбутків та підвищення якісного рівня життя соціуму» [35]. На нашу думку, деталізованість останніх двох із наведених вище дефініцій робить їх вичерпними і такими, що не потребують доповнення, оскільки повною мірою відображають внутрішній зміст і основні характеристики інноваційної економіки. Ретельне вивчення поглядів різних учених на сутність даної дефініції дозволяє констатувати, що поняття цифрової й інноваційної економіки не є тотожними, хоча не позбавлені певних спільних рис і взаємозв'язків. Так, цифрова економіка перебуває в залежності від темпів, інтенсивності й ефективності інноваційного розвитку.

Висновки. У статті проаналізовано деякі наукові підходи до трактування сутності інформаційного суспільства, інформаційної економіки, економіки знань, інноваційної економіки, а також виокремлено їхні основні характеристики. Проведене дослідження дозволило співвіднести поняття цифрової економіки з наведеними вище категоріями, показати їх взаємозалежність або підпорядкованість. Акцент у статті поставлено на визначенні синонімічних понять та термінів, що є пов'язаними між собою. Це дозволило виокремити цифрову економіку як повністю самостійну економічну категорію, що трактується як новий тип економічної системи, у межах якої процеси виробництва, обміну, розподілу та споживання базуються на сучасних інформаційних технологіях, а основні суб'єкти якої спроможні до генерації, трансферу та ефективного використання інформаційних ресурсів. Це такий тип економічної системи, що ґрунтується на інформації, базованій на знаннях і генерованій інтелектуальними ресурсами, а також визначається розвитком інноваційних інформаційних технологій, впровадження яких у діяльність господарюючих суб'єктів спричинює трансформацію їх бізнес-моделей, економічних процесів і способів комунікації зі стейкхолдерами.

Перспективами подальших досліджень визначено дослідження основних факторів розвитку та структури цифрової економіки.

12. Тоффлер Э. Метамарфозы власти / пер. с англ. Москва : АСТ, 2002. 669 с.
13. Тоффлер Э. Третья волна. Москва : АСТ, 2004. 350 с.
14. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / пер. с англ. Москва : Academia, 1999. 56 с.
15. Masuda Y. The Information Society as Postindustrial Society. Washington : Word Future Soc., 1983. P. 45.
16. Drucker P. The new realities. – Oxford, 1996. – 276 p.
17. Дракер П. Посткапиталистическое общество. *Новая постиндустриальная волна на Западе: антология*. Москва : Academia, 1990. С. 70-98.
18. Кастельс М. Информационная эпоха: общество и культура / пер. с англ. под ред. О. И. Шкаратана. Москва : ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.
19. The Ideology of International Communications / Schiller Herbert I. et. al. New York : Institute of Media Analysis, 1992. 170 p.
20. Уэбстер Ф. Теория информационного общества / пер. с англ. М. В. Арапова, Н. В. Малыхиной ; под ред. Е.Л. Вартановой. Москва : Аспект Пресс, 2004. 400 с.
21. Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти / за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків: Університет внутрішніх справ. Харків : Вид-во Ун-ту внутр. справ, 2000. 368 с.
22. Данил'ян В. О. Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні (соціально-філософський аналіз) : монографія. Х. : Право, 2008. 184 с.
23. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность) : словарь-справочник / сост. В. А. Ильганаева. Харьков : КП «Городская типография», 2009. 392 с.
24. Бебик В. М. Соціально-комунікаційна праксеологія: поняття і методології. *Інформація і право*. – 2011. – № 2. – С. 53-60.
25. Шкарлет С. М., Дубина М. В. Ідентифікація сутності інформаційної економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2017. № 1(9). С. 99-104.
26. Котелевець Д. Наукові підходи до трактування сутності цифрової економіки. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № 9-10 (286-287). С. 72-77.
27. Cambridge Business English; Dictionary Cambridge University Press. URL: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/information-economy>
28. Oxford Dictionary. URL: https://en.oxforddictionaries.com/definition/information_economy
29. Економічний словник-довідник. URL: <http://subject.com.ua/economic/dict/363.html>
30. Porat Mark U. The Information Economy. Nine volumes. Office of Telecommunication, US Department of Commerce. Washington, 1977.
31. Machlup F. The Production and Distribution of Knowledge in the United States. NJ. : Princeton, 1962. 283 p.
32. Маслов А. О. Теорія інформаційної економіки як альтернативна парадигма сучасної ортодоксії. *Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI століття* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 15-16 листопада 2012 р. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2012. С. 115-119. URL: http://econom.kiev.ua/paradigm_et/conf_materials.pdf
33. Плєскач В. Л., Затонацька Т. Г. Електронна комерція. Київ : Знання, 2007. 535 с.
34. Мельничук О. Розвиток електронної комерції у структурі інформаційної економіки України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2014. № 8(161). С. 93-97.
35. Чала О. В. Сутнісні аспекти інформаційної економіки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. № 40. С. 76-79.
36. Ніколаєв Є. Б. Про предмет теорії інформаційної. *Проблеми формування нової економіки XXI століття* : матеріали III Міжнар.наук.-практ. конф., 23-24 грудня 2010 р. : в 6 т. Дніпропетровськ : Біла К.О., 2010. Т. 1 : Національні стратегії розвитку в умовах глобалізації. С. 59-61.
37. Дубина М., Попело О., Тарасенко О. Інституційні трансформації фінансової системи України в умовах розвитку цифрової економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 1(25). С. 91-110.
38. Геєць В. Характер перехідних процесів до економіки знань. *Економіка України*. 2004. № 4. С. 4-14.
39. Федулова Л. И. Концептуальные основы экономики знаний. *Экономическая теория*. 2008. № 2. С. 37-59.
40. Білоцерківець В. В., Лященко А. В. Нова економіка: сутність та генеза : монографія. Д. : Січ, 2007. – 221 с.
41. Саїнчук Д. В. Сфера послуг як пріоритетний напрямок економічного розвитку в умовах переходу до економіки знань. *Збірник наукових праць «Економічні науки»*. 2010. С. 45-53. URL: http://zbirnik.bukuniver.edu.ua/issue_articles/9_1.pdf

42. Тищенко В. Ф. Теоретичне забезпечення розвитку економіки знань засобами публічно-приватного партнерства в регіонах України : дис. ... д-ра екон. наук за спец-тю 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка». Харків, 2016. 437 с.
43. Делия В. П. Инновационная экономика и устойчивое развитие : монография. Балашиха : Де-По, 2011. 256 с.
44. Сизоненко В. О. Фінансування інноваційно орієнтованої економіки в умовах інституціональної невизначеності. *Фінанси України*. 2013. № 5. С. 80–89.
45. Краус Н. М. Інноваційна економіка в глобалізованому світі: інституціональний базис формування та траєкторія розвитку : монографія. Київ : Аграр Медіа Груп, 2019. 492 с.
46. Kholiavko N. Systematization of Scientific Approaches to the Interpretation of Information Economy. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. Vol. 3, No. 4. Pp. 157-164.
47. Ліпкан В. А., Залізник В. А. Систематизація інформаційного законодавства України : [монографія] / за заг. ред. В. А. Ліпкана. Київ : ФОП О. С. Ліпкан, 2012. 332 с.

References

1. Toffler, A. *Powershift*. New York, Bantam Books, 1990.
2. Toffler, Э. *Metamorphoses of power*. AST, 2002.
3. Toffler, Э. *The Third Wave*. AST, 2004.
4. Bell, D. *The Coming Post-Industrial Society. Experience of social forecasting*. Academia, 1999.
5. Masuda, Y. *The Information Society as Postindustrial Society*. Washington: Word Future Soc., 1983.
6. Drucker, P. *The new realities*. Oxford, 1996.
7. Draker, P. (1990). "Postcapitalist society." *New post-industrial wave in the West: an anthology*, p. 70-98.
8. Kastels, M. *The Information Age: Society and Culture*. Ttrans. O.I. Shkaratana. HU VShE, 2000.
9. Schiller, Herbert I. et. al. *The Ideology of International Communications*. New York: Institute of Media Analysis, 1992.
10. Uebster, F., Vartanova, E.L. (Ed.). *Theory of the information society*. Ttrans. M.V. Arapov, N.V. Malychyna. Aspekt Press, 2004.
11. Aristova, I.V., Bandurka, O.M. (Ed.). *State information policy: organizational and legal aspects*. Universytet vnutrishnikh sprav, 2000.
12. Danylian, V.O. *Information society and prospects of its development in Ukraine (socio-philosophical analysis)*. Pravo, 2008.
13. Ilhanaeva, V.A. *Social communications (theory, methodology, activity): dictionary-reference book*. КР «Horodskaia typohrafiya», 2009.
14. Bebyk, V.M. "Socio-communication praxeology: concepts and methodologies." *Information and law*, no. 2, 2011, pp. 53-60
15. Shkarlet, S.M., Dubyna, M.V. "Identification of the essence of the information economy." *Problems and prospects of economics and management*, no. 1(9), 2017, pp. 99-104.
16. Kotelevets, D. "Scientific approaches to the interpretation of the essence of the digital economy." *Scientific Bulletin of Odessa National University of Economics*, no. 9-10(286-287), 2021, pp. 72-77.
17. Cambridge Business English; Dictionary Cambridge University Press. <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/information-economy>.
18. Oxford Dictionary. https://en.oxforddictionaries.com/definition/information_
19. Economic dictionary-reference book. <http://subject.com.ua/economic/dict/363>.
20. Porat, M. U. *The Information Economy. Nine volumes. Office of Telecommunication, US Department of Commerce*. Washington. 1977.
21. Machlup, F. *The Production and Distribution of Knowledge in the United States*. NJ.: Princeton, 1962.
22. Maslov, A.O. "Theory of information economics as an alternative paradigm of modern orthodoxy." *Paradigmatic shifts in the economic theory of the XXI century: materials of the International scientific-practical conference* (pp. 115-119). Kyivskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. 2012. http://econom.kiev.ua/paradigm_et/conf_materials.pdf.
23. Pleskach, V.L., Zatonatska, T.H. *E-Commerce*. Znannia, 2007.
24. Melnychuk, O. "Development of e-commerce in the structure of the information economy of Ukraine." *Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv*, no. 8(161), 2014, pp. 93-97.
25. Chala, O.V. "Essential aspects of the information economy." *Bulletin of Transport Economics and Industry*, no. 40, 2012, pp. 76-79.
26. Nikolaiev, Ye.B. "On the subject of information theory." *Problems of formation of the new economy of the XXI century: materials of the III International scientific-practical. Conference*, Vol. 1: National development strategies in the context of globalization, 2010, pp. 59-61.
27. Dubyna, M., Popelo, O., Tarasenko, O. "Institutional transformations of the financial system of Ukraine in the conditions of digital economy development." *Problems and prospects of economics and management*, no. 1(25), 2021, pp. 91-110.

28. Heiets, V. "The nature of transitional processes to the knowledge economy." *Ukraine economy*, no. 4, 2004, pp. 4-14.
29. Fedulova, L.I. "Conceptual foundations of the knowledge economy." *Economic theory*, no. 2, 2008, pp. 37-59.
30. Bilotserkivets, V.V., Liashenko, A.V. *New Economics: Essence and Genesis*. Sich, 2007.
31. Sainchuk, D.V. "The service sector as a priority area of economic development in the transition to a knowledge economy." *Collection of scientific works "Economic Sciences"*, 2010, pp. 45-53. http://zbirnik.bukuniver.edu.ua/issue_articles/9_1.pdf.
32. Tyshchenko, V.F. *Theoretical support for the development of the knowledge economy through public-private partnership in the regions of Ukraine* [Doctor dissertation]. Kharkiv, 2016.
33. Delyia, V.P. *Innovative economy and sustainable development*. De-Po, 2011.
34. Syzonenko, V.O. "Financing of innovation-oriented economy in terms of institutional uncertainty." *Finance of Ukraine*, no. 5, 2013, pp. 80–89.
35. Kraus N.M. *Innovative economy in the globalized world: institutional basis of formation and trajectory of development*. Ahrar Media Hrup, 2019.
36. Kholiavko, N. Systematization of Scientific Approaches to the Interpretation of Information Economy. *Baltic Journal of Economic Studies*, no. 3(4), 2017, pp. 157-164.
37. Lipkan, V. A. (Ed.), V.A., Zalizniak, V.A. *Systematization of information legislation of Ukraine*. FOP O. S. Lipkan, 2012.

УДК 330.52:004

doi: 10.15330/apred.2.18.247-254

Якушко І.В.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка Юрія Бугая
кафедра менеджменту, маркетингу та
публічного управління,
Магнітогорський провулок, 3, м. Київ,
02000, Україна
тел.: 044 353 47 07,
e-mail: yakushko_i@ukr.net,
ORCID ID : 0000-0003-1161-7383

Анотація. Розвиток національної економіки в більшості розвинутих країн світу сьогодні відбувається в складних умовах цифровізації всіх сфер суспільства. В економічній сфері використання цифрових технологій відбувається дуже активно, оскільки потенціал таких технологій для забезпечення ефективного розвитку різних економічних систем є колосальним. Значний перелік сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, можливість їх використання в різних умовах підвищують інтерес науковців до пізнання особливостей розвитку таких технологій, їх позитивного впливу на функціонування національної економіки.

Метою статті є поглиблення теоретичних положень цифровізації національної економіки та конкретизація особливостей її розвитку в умовах цифрової трансформації суспільства. Для досягнення поставленої мети використано методи синтезу та систематизації, наукового абстрагування та аналізу.

У результаті проведення дослідження встановлено, що цифровізація вже є невід’ємною складовою функціонування економічних систем на різних ієрархічних рівнях. Її об’єктивний та всеохоплюючий вплив сьогодні відбувається у всіх секторах та галузях національної економіки. У статті значна увага приділена розумінню сутностей таких понять як цифровізація та цифрова трансформація. Встановлено, що категоріальний простір, який сьогодні сформувався у даному напрямку проведення наукових досліджень є вже досить широким.